

les in de „valeurs” was. Van dien oogenblik voelde hij het gewicht van den toon, van dien dag af was hij schilder.

Nog heeft hij jaren noodig gehad voor hij was de groote kunstenaar, die geen grooter roem kent dan zich zelf te zijn, jaren waarin het publiek onrechtvaardig tegenover hem was, en waarin de officieelen hem afwezen — wat hij van 1852 tot 1859 naar den *Salon* zond werd geweigerd.

Een toevallige omstandigheid deed hem den weg vinden waarop zijn genie tot volle ontwikkeling zou komen. Zijn broeder had een landhuis laten bouwen, en 't was in de eetzaal daarvan dat de meester een poging tot muurschildering ondernam, waarin hij in vier vakken de jaargetijden symboliseerde. Daar openbaarde zich, onverwacht maar met volle kracht, de richting die zijn keuze niet had weten te bepalen, en van toen af was hij wat hij nog is: de schepper dier heerlijke allegoriën, waarin wij vinden een grootsche eenheid bij een rijke verscheidenheid van onderdeelen, wier machtige bekoorlijkheid daarin ligt dat de dichter er uit spreekt van wien Paul Desjardin zegt, dat hij is „celui qui nous fait rêver quelque chose au-delà de ce qu'il dit et au-delà de ce que les paroles peuvent dire;” waarin de scherpe contrasten van diepe schaduw en schitterend licht ontbreken, maar toch een groot, vol licht valt over die eenvoudig gedachte onderwerpen; waarin de grootheid der conceptie zich paart aan de ernstige rust der uitvoering, en waarvan de onberispelijke stijl een levendigen indruk op den aanschouwer maakt.

Het was van die „vier jaargetijden” *Retour de Chasse*, dat later in den salon de aandacht op Puvis de Chavannes deed vestigen.

Van *Paix* en *Guerre*, die in den salon van 1861 den naam van den meester bevestigden, kocht de Staat het eerste voor het museum te Amiens. De meester wilde de beide schilderijen niet scheiden, en gaf daarom het andere er bij ten geschenke.

Getrouw aan zijn eenmaal uitgesproken woorden: „*Au moment où l'artiste pense à l'argent, il perd le sentiment du Beau,*” heeft hij nooit gewerkt met het doel om geld aan zijn werk te verdienen. In de 36 jaren onafgebroken arbeid ontving hij voor zijn schilderijen 392.000 francs.

Ik zal hier geen lijst van de werken van Puvis de Chavannes geven, veel is er door reproductie van bekend. Het museum van Amiens bezit er meerdere, maar vooral rijk er aan is Parijs. Het Panthéon (Sainte Gèneviève als kind, en Saint Germain en Saint Loup de hooge roeping van Sainte Gèneviève voorzeggend), de nieuwe Sorbonne (de wandschildering in den hemicycle der groote gehoorzaal), het *Hôtel de Ville* (*L'Été* en *l'Hiver*, het plafond, de gewelfbeschilderingen en medaillons van den Escalier du Préfet) bevatten prachtstukken van de groote kunst des meesters. En nog staat mij voor den geest dat prachtige doek, *Les Muses impératrices acclament le Génie*, dat ten vorige jare in den salon de plaats innam, waar ik dat verrukkelijke vijftal voor de bibliotheek te Boston bestemde decoratieve schilderijen gisteren voor de laatste maal bewonderde. De *Sterrekunde*, voorgesteld door Chaldeeische herders die den loop der sterren waarnemen, *Virgilius*, de bucolische dichtkunst, *Aeschylus*